

Asia: VN/1245/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Yleiset huomiot hallituksen esityksestä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Kuopion kaupungin kunnallistekninen osasto vastaa kunnalle kuuluvista vesihuollon järjestämis- ja kehittämistehtävistä.

Kansallinen vesihuoltolain uudistus on käynnistetty, ja uudistusohjelman toimeenpanosuunnitelma on käynnissä. Vesihuoltolakia ei tulisi tässä vaiheessa uudistaa tai sen muutokset tulisi tehdä maltillisesti, jotta lainmuutoksen kokonaisvaikutukset ovat ymmärrettävissä. Terminologian muutokset terveydensuojelulain ja vesihuoltolain on hyvä yhtenäistää, mutta terminologian muutoksia ei tule tehdä esitetyssä muodossa

Huomiot esityksen taustasta, tavoitteista ja nykytilan kuvauksesta: jaksot 1 - 3

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Huomiot esityksen nykytilan kuvauksesta ja vaikutuksista: jakso 4

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Tietojärjestelmiä tulee kehittää, erityisesti Veetiä. Veetiin kerättävien tietojen tulee saattaa yhteismitallisiksi, jotta Veetissä olevat ne ovat vertailukelpoisia. Tietojärjestelmien toimimattomuus lisää kustannuksia kaikilla sektoreilla. Keskitettyjen tietojärjestelmien kehittäminen on ollut erittäin hidasta.

Yleiset huomiot terveydensuojelulaista

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 16 § Soveltamisala

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 16 a § Määritelmät

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 17 § Yleiset laatuvaatimukset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Terveydensuojelulain Yleiset laatuvaatimukset 17 § kohtaan tulisi säätää liittämiskohdan etäisyydet metreissä sekä asemakaava että asemakaava-alueiden ulkopuolisilla alueilla. Aiemmin, vesihuoltolakia edeltäneessä vesi- ja viemärilaitoslain 9 §:ssä oli säädetty, ettei liittymiskohtaa saa asemakaava-alueiden ulkopuolella määrätä 100 metriä kauemmaksi liitettävästä lähimmästä rakennuksesta. Myös kumotun terveydensuojeluasetuksen 10 §:n mukaan asemakaava-alueilla kiinteistön omistaja tai haltija oli velvollinen rakentamaan liittymisjohdon yleiseen vesijohtoon ja viemäriin, joka oli enintään 20 metrin päässä tontin rajasta. Edellä mainitut vesihuoltolaitoksen ja kiinteistön liittämiskohtaa koskevat etäisyydet olisi syytä lisätä nyt lausunnolla olevaan terveydensuojelulakiin, koska näissä on ilmennyt poikkeamisia. Jopa asemakaava-alueilla voi liittämiskohdan sijainti poikkeava, jolloin vastuut kiinteistön omistajan ja vesihuoltolaitoksen välillä ovat epäselvät.

Terveydensuojelulaki 17 a § Laatuvaatimuksista poikkeaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 17 b § Vedentuotantoketjussa käytettävät kemikaalit, materiaalit ja tuotteet

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 18 § Talousvettä toimittavan laitoksen toiminnan hyväksyminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 18 a § Ilmoitusvelvollisuus vedenjakelualueesta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

18 §:ssä esitetyssä muutoksessa tulisi sanamuotoa muuttaa siten, uudesta vedenjakelualueesta tai olemassa olevan vedenjakelualueen merkittävästä tai oleellisesta muutoksesta olisi tehtävä muutos kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. On huomioitava, että laissa verkkoinfrasruktuurin yhteisrakentamisesta ja käytöstä on rajattu lain soveltamisen ulkopuolelle talousvesiverkostot, ettei niiden tietoturvallisuus vaarannu.

Terveydensuojelulaki 19 § Riskiperusteisen lähestymistavan yleiset periaatteet

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 19 a § Talousveden toimitusjärjestelmän riskienhallinta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 19 b § Talousveden toimitusjärjestelmän riskienhallinta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 19 c § Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 20 § Talousveden laadun valvonta ja tiedottaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

20 §:ssä on esitetty, että sellaisten kiinteistöjen, joita ei ole liitetty talousvettä toimittavan laitoksen vesijohtoon, omistajat tai haltijat saavat tarvittaessa riittävästi tietoa mahdollisuuksista poistaa talousveden laatua mahdollisesti heikentäviä tekijöitä. Terveydensuojeluviranomaisen tulisi osaltaan edistää vesihuoltolain tavoitteita ja siten edistää vesihuoltolaitoksen verkostoon liittymisiä niiden kiinteistöjen osalta, jotka eivät ole liittyneet verkostoihin.

Terveydensuojelulaki 20 a § Talousveden välityksellä leviävän epidemian tai muun terveyshaitan ehkäiseminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 21 § Tietokokonaisuudet

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 47 § Viranomaisen oikeus saada ja luovuttaa tietoja

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 49 a § Tutkimuslaboratoriot

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 49 b § Tutkimuslaboratorioiden valvonta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulain liite

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Yleiset huomiot vesihuoltolaista

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Vesihuoltolakiin on ehdotettu tehtäväksi juomavesidirektiivin tiedottamista ja tietojen toimittamista koskevat sekä riskinarvioinnin pohjalta tehtävän raakavesitarkkailun edellyttämät muutoksia. Lisäksi vesihuoltolain määritelmää vesihuoltolaitokselle on ehdotettu muutettavaksi, jotta se olisi yhdenmukaisempi terveydensuojelulainsäädännön kanssa ja jotta vesihuoltolaitoksen käsite ulottuisi kattamaan kaikki juomavesidirektiivin soveltamisalaan kuuluvat veden toimittajat.

Merkittävin esitetty muutos vesihuoltolakiin on juuri vesihuoltolaitoksen määritelmän muutos. Määritelmän muutos on vesihuoltolaitoksiksi tulkittavien laitosten oikeusturvan kannalta merkittävä ja ei ole ongelmaton. Vastuut vesihuoltolaitoksella tulkittavilla laitoksilla lisääntyisivät oleellisesti ilman mitään päätöksiä. Määritelmän muutos loukkaa osaltaan kuntien itsemääräämisoikeutta ja on siten perustuslain vastainen. Kuntien tulee hyväksyessään vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen huolehtia, että vesihuoltolaitos kykenee hoitamaan vesihuollon asianmukaisesti ja taloudellisesti. Mikäli lainsäädäntöjen määritelmiä halutaan yhdenmukaistaa, tulisi mahdollisesti vesihuollon järjestämistä (§6) koskeviin säädöksiin tehdä tarkennoksia.

Lakiperustelussa on esitetty, että pienten vesihuoltolaitosten (alle 10 m³ kuluttavan tai alle 50 henkilölle vettä toimittavan / jätevettä tuottavan laitoksen) osalta tulisi kuntien tekemät päätökset rauettaa tai toiminta-alue tulisi supistaa. KHO:n ratkaisujen perusteella toiminta-alueiden supistamiset tulee muuttuneisiin olosuhteisiin tai virheellisiin toiminta-alerajauksiin. Kyseessä ei kuitenkaan ole muuttuneet olosuhteet tai virheellinen toiminta-alerajaus. Virheellisellä rajauksella tarkoitetaan aluetta, jonne ei ole vesihuoltolaitos ei ole rakentanut verkostoja, ja verkostojen rakentaminen on teknistaloudellisilla perusteilla mahdotonta. On huomioitava, että nykyinen vesihuoltolaki edellyttää, että kunnan on päätettävä, miten vesihuolto turvataan niillä laitoksen

verkostoihin liitetyillä kiinteistöillä, jotka jäävät toiminta-alueen ulkopuolelle vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen supistamisessa. Käytännössä ei kunnilla ole mahdollisuutta tai halua supistaa toiminta-alueita rakennettujen verkostojen alueella. Myös tällaisen alueen kiinteistön omistajien oikeudellista suojaa heikkenee merkittävästi.

Vesihuoltolaki 3 § Määritelmät

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Vesihuoltolaitoksen määritelmän muuttamista vesihuoltolaitoksen osalta on haasteellinen, eikä sitä tule tehdä nyt vesihuoltolakiin esitetyllä tavalla. Vesihuoltolaitosmääritelmän tulee kytkeytyä edelleen toiminta-alueen hyväksymiseen kunnan alueella.

Kunnalla on jo vesihuoltolain 6§:n perusteella nykyisin vesihuollon järjestämisvelvollisuus, mikäli suurehkon asukasjoukon tarve taikka terveydensuojelulliset tai ympäristönsuojelulliset syyt sitä vaativat. Hallituksen esityksen (HE 85/2000) mukaan soveltamisalaan voitaisiin katsoa kuuluvan vesihuoltolaitokset, jotka toimittavat vettä tai vastaanottavat jätevettä yli 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai palvelevat yli 50 henkilöä, jos ne palvelevat useampaa kuin muutamaa kiinteistöä. Juomavesidirektiivin mukainen vesihuoltolaitoksen määritelmä puolestaan olisi suoraan sidoksissa laitoksen kokoon. Nykyisessä vesihuolto laissakin on vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymisen kautta sidoksissa välillisesti laitoksen kokoon. Valvontaviranomaisilla on jo nykyisen vesihuoltolain 31 §:n perustella vireillepano-oikeus puuttua kunnan toimintaan, jos kunta on laiminlyönyt velvollisuutensa, eikä ole hyväksynyt toiminta-aluetta esim. yli 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai yli 50 henkilöä palveleville laitoksille. Valvontaviranomaiset eivät vastaa vesihuollon järjestämisestä eikä vesihuollon yleisestä kehittämisestä, vaan ko. tehtävät kuuluvat kunnalle.

Vesihuoltolain mukaisen vesihuoltolaitoksen määritelmän tulee olla edelleen sidottu kunnan hyväksymään vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeseen, eikä juomavesidirektiivin mukaisesti suoraan laitoksen kokoon. Määritelmän muutos tuo myös vesihuoltolaitoksille sekä kunnan vesihuollon järjestämis- ja kehittämisvastuussa olevalle taholle epäselvyyttä. Laitokset, joille ei ole hyväksytty toiminta-aluetta, eivät tiedä vesihuoltolain tuomia velvoitteita ja laitosten oikeusturva heikkenee merkittävästi. Rajatapauksilla olevilla, lähinnä pienillä laitoksilla voi tilanne muuttua vuosittain riippuen esim. asukkaiden muuttomäärästä. Myös ns. tukkuvesiyhtiöt ja tukkujätevesiyhtiöt eivät nykyään suoraan kuulu vesihuoltolain soveltamien piiriin kaikilta osin. Tukku-yhtiöllä ei ole välttämättä tietoa siitä, kuinka suurelle joukolle se tarjoaa talous- tai jätevesipalvelua ja missä vesihuoltoverkostot edes ovat, jos niistä vastaavat asukkaat. Lainsoveltamisen piiriin tulisi mahdollisesti ympäristöluvattomia kouluja, leirikeskuksia tai teollisuuslaitoksia, jotka ottavat vastaan läheisten kiinteistöjen jätevesiä. Tällaiset tapaukset eivät välttämättä ole edes kunnan tiedossa.

Vesihuoltolain mukaan kunta vastaa vesihuoltolain mukaisten laitosten toiminta-alueiden hyväksymisestä. Ehdotettu vesihuoltolaitoksen määritelmän muutos on jopa perustuslain vastainen, koska vesihuoltolaitoksen määritelmämuutoksella rajataan ja puututaan kunnan itsemääräämisoikeuteen. Kunnan tulee oman harkinnan mukaan saada hyväksyä toiminta-alue niille laitoksille, joilla ylipäätään on edellytyksiä toimintaedellytyksiä toimia asianmukaisesti ja taloudellisesti sekä vesihuoltolainsäädännön mukaisesti. KHO:n ratkaisujen mukaan vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden supistaminen tulee perustua muuttuneisiin olosuhteisiin tai virheellisiin rajauksiin. Lisäksi on huomioitava, että vesihuoltolain 8 §:n mukaan tehdessään

päätöksen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen supistamisesta kunnan on samalla päätettävä, miten vesihuolto turvataan niillä laitoksen verkostoihin liitetyillä kiinteistöillä, jotka jäävät toiminta-alueen ulkopuolelle. Tällä on vaikutusta kiinteistön oikeusturvan kannalta, mikäli kiinteistö sijaitsee kunnan hyväksymällä toiminta-alueella.

Suomessa on jo nykyisin pirstaloitunut vesihuoltolaitosrakenne. Määritelmä muutos voi pahimmillaan johtaa osaoptimointiin: muodostetaan lisää pieniä ”yksiköitä”, jotta ei tarvitse noudattaa vesihuoltolain säännöksiä. Vesihuoltolainsäädännön uudistuksen yhtenä lähtökohtana on kuitenkin eheyttää pirstaloitunutta laitосkenttää.

Määritelmään ei tule muuttaa tässä vaiheessa ehdotetulla tavalla.

Vesihuoltolaki 4 § Viranomaiset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

4 §. 4 momentin riskienhallintatoimenpiteistä tulee myös tiedottaa kuntaa, joka voi omassa toiminnassaan, kuten kaavoituksessa huomioida tunnistettuja riskienhallintatoimenpiteitä ja pienentää osaltaan riskejä.

Vesihuoltolaki 15 § Vesihuoltolaitoksen selvilläolo- ja tarkkailuvelvollisuus

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

15 § esitetyt uudet vesihuoltolaitoksen laaduntarkkailua koskevat säännökset (uusi 15 §, 2 mom ja 3 mom) tulee siirtää kokonaan terveydensuojelulain piiriin.

Vesihuoltolaitoksen tulisi ilmoittaa valvontaviranomaisten lisäksi ilmoittaa myös tarkkailussa havaitut epätavalliset muutoksen kunnalle. Ympäristö- ja terveydensuojelutehtävät voi olla erkannutettu isäntäkuntaan, jolloin kunnassa ei välttämättä ole omaa ympäristö- tai terveydensuojeluviranomaista.

Nykyisen vesihuoltolain 15 § 2 mom. tulee säilyttää nykyisellään, koska vesihuoltolaitoksen määritelmää ei tule muuttaa aiemmin mainituin perustein.

Vesihuoltolaki 16 § Tiedottamisvelvollisuus

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Vesihuoltolaki 16 a § Asiakirjojen julkisuus

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Pykälä tulee säilyttää nykyisellään, koska vesihuoltolaitoksen määritelmää ei tule muuttaa aiemmin mainituin perustein.

Vesihuoltolaki 20 d § Vesihuollon tietojärjestelmä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Pykälä tulee säilyttää nykyisellään, koska vesihuoltolaitoksen määritelmää ei tule muuttaa aiemmin mainituin perustein.

Ympäristönsuojelulaki 222 § Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Markkinaavalvontalaki 1 § Soveltamisala

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Räsänen Ari
Kuopion kaupunki, kaupunkisuunnittelupalvelut - vesihuoltoinsinööri Päivi
Rissanen